СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 155. Джерзи Ситі, Н. Дж., второк, 7. липня 1931. VOL. XXXIX. No. 155. Jersey City, N. J., Tuesday, July 7, 1931. THREE CENTS.

АМЕРИКА ЗАКИДАЄ ФРАНЦІЇ РОЗБИВАННЯ УГОДИ

ПРИТІМ ФРАНЦІЯ ВДАЄ, ЩО РІЖНИЦЬ МІЖ НЕЮ И АМЕРИКОЮ НЕМА.

ВАШИНҐТОН. — Розглянувши докладно відповідь Франції на американську пропозицію щодо завішення на рік усіх міжнародних довгів для економічної відбудови світа, американський уряд прийшов до переконання, що французька відповідь рівняється розбиванню американської пропозиції. Це враження дістає американський уряд з того, що Франція домагається, щоби міжнародний комітет фінансових експертів, які мають укладати практичні подробиці американського пляну, не мав ніяких обмежень від своїх урядів. Американський уряд каже, що цього роду повновласть далаб експертам можливість поступити навіть проти первісного пляну, уневажнити його та не дати Німеччині скористати нарівні з іншими державами.

Американський уряд уважає супроти цього свій плян так сильно загроженим, що президент Гувер перервав вакації та чим скорше вихав до Вашинґтону, де мають відбуватися важні наради в справі міжнародніх фінансів.

РЕДАКТОРИ БИЗНЕСОВИХ ҐАЗЕТ ЗАПЕВНЯЮТЬ ПРО ПОПРАВУ БИЗНЕСУ.

ВАШИНҐТОН. — Редактори 155 бизнесових ґазет Америки видали спільну заяву про стан бизнесу в краю. Спираючися на поправу умов у кількох промислах, вони приходять спільно до переконання, що найгірші часи вже минули та що край стоїть на передодні поправи.

ДОРОГІ СВЯТА.

НЮ ЙОРК. — Обчислення ґазет показують, що два дні свят коштувало Америку 354 людські життя.

Замітне притім, що штучні вогні, які в попередні роки нераз спричиняли богато смертей, цього року були причиною смерти всього 8 людей. Вся решта жертв це переважно жертви автомобілевих випадків. Поважне число смертей становлять утоплення.

Уряд підчеркує, що його осторогі перед штучними вогнями дали добрий успіх.

КОМІТЕТ ДЛЯ БОРОТЬБИ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЗМУ.

НЮ ЙОРК. — Краєва Громадянська Федерація збирає комітет сто для боротьби проти комунізму. До цього комітету приєднано вже богато визначних людей з ріжних сфер публичної діяльности, як провідників церков, бизнесових підприємств, редакторів, юнійних провідників, тощо.

Комітет ставить собі за ціль обєднати патріотичні й моральні сили для боротьби проти комунізму. Практично комітет хоче довести до бойкоту російських товарів не тільки в Америці, але у цілім світі.

Між людьми, що згодилися стати членами комітету, є президенти юнії ткацьких робітників, цигарових робітників, шкіряних робітників, організатор Федерації Праці стейту Месечузетс і інші.

СТРАЙК УГЛЕВИХ РОБІТНИКІВ В ОКРУЗІ КАНАҐВА.

ЧАРЛСТОН (Вест Вірджінія). — Страйк робітників мягкого вугля, що треває вже шість тижнів, захопив уже поля східного Огайо, західної Пенсилвенії, та північно-західної Вірджінії, не обняв ще був південної частини Вест Вірджінії, де є коло 25,000 углевих робітників.

Минулої пятниці страйковий комітет видав заклик, яким взиває й цих робітників стануги до боротьби. Страйковий комітет запевняє, що заклику послухають усі робітники в окрузі Канаґва.

Страйк цей зорганізований незалежно від головної майнерської юнії „Юнайтед Майн Воркерс оф Америка" та Американської Федерації Праці, котрі заявляють, що страйк не на часі, а через це може бути програний.

ПОМЕРЛО ОДНО ЗА ДРУГИМ ЗА 7 ГОДИН.

ГОТОРН (Ню Джерзі). — У ночі дня 5 липня помер тут Бенджемин Сайлсбері, 81-літній старушок, що жив при своїх дітях. Як його жінка, що була за ним замужна 57 років, довідалася про це, вона померла до 7 годин.

ЛЕТНИЧА КАТАСТРОФА.

ЛУСЕРН (Каліфорнія). — Шестеро осіб загинуло на літаку в неділю пополудня, коли літак налетів на гору.

Летун уживав літака для вожения цікавих на новину. Затів він у провал, де зачепив крилом об гору. Загинув пільот та всі пасажири.

СВАРКА МІЖ БОЛЬШЕВИЦЬКИМИ ПИСЬМЕННИКАМИ ЗНАХОДИТЬ ВІДГУК АЖ В АМЕРИЦІ.

Московський письменник Пільняк, що тепер перебуває в Америці, видає публичну відповідь другому московському письменникови, Горкому, котрий закинув йому антисемітизм.

Пільняк каже, що він не знає, звідки Горкий дістав таке враження. Пільняк запевняє, що він ніколи не був ворожий до Жидів, але все мав велику пошану до раси, що видала стільки великих людей, починаючи Ісусом, а кінчаючи Карлом Марксом.

ТИСЯЧУ КҐ. КОРОПІВ ВИКИНУЛА ХУРТОВИНА.

4. червня навістила громади Библо, Дитятин, Хохонів (Рогатинщина) велика хуртовина з дощем. Знищила 230 гектарів засівів. Ріка Бибелка виступила з берегів і перервала греблі. З двох рибних ставів, що є власністю архиепископства в Конкольниках, вода забрала коло 1000 кг. нарибку коропів. Шкоди є на 18,000 золотих.

ШЛЮБ СЕСТРИ РАБІНА-ЧУДОТВОРЦЯ.

Відомий рабін-чудотворець Рокаx із Белза віддав заміж свою сестру Етку за сина рабіна з Ковля. Весілля почалося в суботу, а тревало майже тиждень. Шлюб відбувся після стародавнього жидівського звичаю, з величавими церемоніями, при участі 5,000 гостей; між ними були гості аж з Букарешту, Мукачова, з Відня і Чернівець.

СЕЛЯНИ ПІДПАЛИЛИ СЕЛО, ЩОБ ДІСТАТИ АСЕКУРАЦІЮ.

У Бялках (біля Сєдльців) 60 селян підчас пожежі не допускало пожежної сторожі до гашення. Саме вертала тамтуди совня 26. п. п. і капітан приказав розігнати селян. Виявилося, що селяни підпалили село, щоби дістати асекураційну премію.

З ЛЮБОВНИХ ТРАГЕДІЙ.

Хоч говориться, що в теперішні прозаїчні й матеріялістичні часи нема справжньої любови, то всеж майже нема дня, щоби любов не загнала якого закоханого, чи закохану до гробу. Ось у селі Білій, пов. Ченстохова, Людвик Мізера застрілився тому, що його покинула наречена, а у Львові на Високім Замку хотіла отруїтись Марія Заремба, тому, що наречений посварився з нею, але її вратували родина. А в Грацу застрілився в парку за містом 21-літній студент Адам Шелейський тому, що любив панну з богатої родини, а її родичі не дозволили дочці вийти за нього заміж, бо він був бідний, як церковна миш.

І НА СПІРТІ МОЖНА ЗАРОБИТИ.

Найвищий суд у Варшаві затвердив присуд окружного суду у Вадовицях, який засудив Адольфа Френкеля з Тешина і його спільників на 3 роки вязниці за те, що вони купували з державного монополю дешевий спірт, нібито для промислових цілей, і продавали цей спірт для пияниць по високих цінах, заробивши на тім аж 42 міліонів золотих.

PRESIDENT HOOVER OFFERS AID IN BITUMINOUS MINE PROBLEMS.

Secretary of Labor to Confer with Secretary of Commerce on Labor Difficulties.

WASHINGTON, D. C.—Replying to a recent telegram from Mr. John L. Lewis, president of the United Mine Workers of America, transmitting a request of its executive council that President Hoover call a conference of the bituminous operators and miners to discuss their problems, President Hoover says in his telegram to Mr. Lewis that the Administration is desirous of lending every possible assistance to any constructive program put forward by bituminous coal operators or miners.

President Hoover's telegram is as follows:

John L. Lewis, President, United Mine Workers of America, Indianapolis, Ind.:

Your telegram conveying the request of the Executive Council of the United Mine Workers that a conference of coal operators and miners be convened by the Government was received during my absence from Washington.

The many intricate economic problems and competitive conditions existing in a majority of the bituminous coal mining districts of our country are of general knowledge and it is realized that the difficulties of the industry have been the subject of exhaustive investigation and study by Federal and State agencies and commissions, undertaken with the object of aiding those connected with, and interested in, this basic industry.

The Administration is desirous of lending every possible assistance to any constructive program put forward by operators and miners. Accordingly, I have referred the communications received from your council and others to the Secretaries of Commerce and of Labor, and have asked them to advise me as to the present attitude of those directly concerned in the industry as to the manner in which the Government might contribute helpfully in any movement designed to advance the well-being of operators and mine-workers, as well as all others interested in the bituminous coal situation.

(Signed) HERBERT HOOVER.

The Secretary of Labor, William N. Doak, intends to confer soon with the Secretary of Commerce, Robert P. Lamont, over the bituminous coal situation and is likely to get in touch with the operators in an effort to work out a means of solving difficulties in the industry, it was stated orally on his behalf June 30.

Meanwhile, the "wheels have already been set in motion at the Department of Commerce," it was tated orally on behalf of Mr. Lamont. The Department, through its Bureau of Mines, is well equipped to go into the economic side of the industry, and the Secretary will probably call in experts of the agency for consideration of conditions in the soft coal fields.

НОВІ ЖЕРТВИ НАУКИ.

Радянська наукова експедиція, яка 1. лютого вибралася на шпиль гори Алягент, на Кавказі, для наукових дослідів, пропала була без сліду. Аж на початку червня в ярах Кавказу туристи знайшли трупи 6 членів цієї експедиції. Всі вони заблудили серед гір і замерзли в снігах.

В АНГЛІЇ ЗНЕСЕНО КАРУ СМЕРТИ ДЛЯ ВАГІТНИХ ЖІНОК.

Англійська Палата Громад приняла одноголосно закон, яким зноситься кару смерти для вагітних жінок, переміняючи її на досмертну тюрму.

НЕ ДОЇХАЛА.

В суботу, 6. червня в год. 7.30 рано на трамваевім перестанку коло положничого шпиталя на Личакові (Львів) повила жінка дитину. Під цю пору найбільший рух трамваїв, їдуть діти до школи, урядовці до праці, отже не дивниця, що коло трамваю зібралася товпа народу. Та, на превеликe диво, мимо кількакратних просьб кондукторів трамваю і публики, що виділа, як жінка мучиться, ніхто з лікарів зі шпиталю, віддаленого 200 кроків від перестанку, не хотів прийти з поміччю. Мовляв, лікареви не вільно вийти зі шпиталю. Ратункова стація приїхала аж по трох четвертях години. Цілий цей час лежала безпомічна жінка на загальнім видовищі. Публика з обуренням висказувалася на недалекий шпиталь та на поспіх ратункової стації. Цілий той час рух трамваю на тім місці був здержаний.

ЗАБОРОНА ДІТОЧИХ КУРСІВ.

Тернопільське староство відмовило в липні мин. р. управі кружка „Рідної Школи" в Тернополі дозволу на відкриття діточих садків у таких місцевостях тернопільського повіту: Баворів, Буцнів, Борки Великі і Ходачків Великий. Кружок „Рідної Школи" вніс рекурс до воєвідства, але це останнє рескриптом з дня 16. травня ц. р. затвердило заборону староства, мотивуючи тим, що цей замір кружка „Рідної Школи" нарушує його статут, бо „простягає діяльність" поза границі самого міста Тернополя, а крім того „нарушує компетенцію інших рівнорядних кружків". Практичний ефект такий, що діточих садків нема і не буде.

ДИВНИЙ РОЗПОРЯДОК.

Староство в Перемишлянах вислало до громадських урядів обіжник, щоби наші Т-ва „Соколи" і „Луги" взяли участь в сокільських чи лугових здвигах-оглядах у повітовому святі в Перемишлянах дня 7. червня 1931. Дивним видається це зарядження в часі, коли саме тепер відсиджують кару кільканедневного арешту члени тих товариств за те тільки, що стояли в одностроях у Великодні Свята при плащениці. Видно, що в цьому випадку не обовязує розпорядок міністра внутрішніх справ з дня 26. II. 1917 р.

КРОВАВІ ПОДІЇ В КОПАЛЬНІ СОЛИ В КАЛУШІ.

Від 3. червня треває страйк у калуській копальні соли „Тесп". Калуська поліція спровадила до Калуша поліцаїв з повіту та просила підмоги зі Станиславова. При розгонюванні юрби поліція вживала бомб, що витискають сльози, та стріляла в повітря. Службовик „Теспу", Вільгельмі, вистріляв тричі до юрби та зранив трох людей. Дві жінки тяжко ранені. Дня 7 червня веч. приїхали у Калуш два сотні війська.

СТАЛІН ВПРОВАДЖУЄ В РОСІЇ КАПІТАЛІСТИЧНО-БУРЖУАЗНІ МЕТОДИ

ЗАВОДИТЬ ІНДИВІДУАЛІЗМ В ІНДУСТРІЇ ТА КАПІТАЛІСТИЧНИЙ СПОСІБ ЗАПЛАТИ РОБІТНИКАМ.

МОСКВА (СССР). — Комуністичні офіційні ґазети подають відомости з промови Сталіна, в якій він зазначив, що в радянській індустрії треба впровадити індивідуальну методу робітникам, відповідно кваліфікації й трудности праці кожного з них. Відповідальність за працю та успіхи її мають бути переложені з колективних органів на окремі особи.

Разом з тим зноситься спосіб безперервної праці на фабриках та заводах, коли не було встановлено одного певного дня в тижні для відпочинку всіх робітників, а відпочивало робітництво частинами в ріжні дні. Натомість тепер установляється шістьденний тиждень з пятьма днями праці. Отже кожен шестий день буде днем відпочинку для всіх робітників і радянських установ.

Далі Сталін заявив, що радянська Росія мусить творити свою радянську інелігенцію, без якої не можна обійтися в сучасному державному житті. Він висловився та є, щоб стару інтелігенцію, особливо фахову, притягнути до праці на відповідних становищах у радянській Росії. Ґазети називають цю заяву Сталіна „Сталіновою Новою Економічною Політикою".

БАЧИВ СТРАХІТТЯ ЖИТТЯ В РАДЯНЩИНІ.

ВЛАДИВОСТОК (СССР). — Журналіст Г. Вейлс, який свого часу описав був у своїх телеграмах страхіття життя в большевицьких концентраційних таборах на півночі Росії та на лісних працях, був на довший час зник без сліду. Тепер він вислав до закордонних ґазет телеграму, в якій каже, що він проїхав по Росії 12,000 миль і побував скрізь на Московщині, Україні, Кавказі, Сибірі й опинився на Далекому Сході.

Вейлс говорить, що він зміг без надзору чекістів приглядатися до дійсного життя людей у Росії. Тепер він буде описувати все те, що бачив. А бачив він скрізь страшну нужду, горе, голод, безправство, десятки тисяч беззахисних дітей. На Україні він відвідував колективні господарства й бачив там усю мізероту й убожество життя селянства, що хронічно голодує. На фабриках і заводах він бачив, як провалюються всі большевицькі пляни й бачив страшну невдачу величезної будови на Уралі так званого Маґнітоґорська. Він бачив тисячі худоби й коней, що здихали без корму, а разом з тим і людей, вмираючих з голоду, без хліба й мяса.

ПАМЯТНИК ВИЛСОНОВИ.

ПОЗНАНЬ (Польща). — Тут відбулося відслонення памятника президентови Америки, що причинився до створення польської держави та до віднятя Познаня від Німеччини. На святі відслонення була вдова президента Вилсона, яка спеціяльно для цього приїхала з Америки.

Памятник зроблений коштом і старанням бувшого президента Польщі, Падеревського. Модель памятника зробив американський різьбар. Памятник відслонив президент републики, Мосціцький.

ПАПА ДАЛІ СВАРИТЬСЯ З ІТАЛІЄЮ.

РИМ (Італія). — Папа римський оголосив нову енцикліку, в якій він нападає далі на фашистів і винить їх у протирелігійній політиці та в несправедливих обвинуваченнях католицьких організацій в протифашистівській політиці.

Вважають, що цією енциклікою папа зробив неможливим скоре порозуміння між фашистами та Ватиканом. Можливо навіть, що він відкличе свого нунція з Італії, а Італія свого представника з Ватикану.

НІМЕЧЧИНА НЕ БУДЕ ЗБРОЇТИСЯ.

ПАРИЖ. — (Франція). — Після того, як осягнено принципове порозуміння між секретарем Мелоном і премієр-міністром Лявалем у справі мораторії міжнародних боргів, наступило певне заспокоєння. Ще більше заспокоєння в політичні кола Франції внесла заява канцлера Брінінга в імени німецького уряду, яку, він зробив американському амбасадорови в Берліні, що Німеччина на час мораторії не буде збільшувати свого узброєння, а вжие всіх засобів і старань до направи економічного життя держави.

Німецький державний банк уже приготовився до переведення всіх операцій, які будуть звязані з мораторією. В свою чергу Франція також можливо стримається від будови нових кружляків, на які вже асиґновано гроші перед мораторією.

З КАРОЛЯ НЕЗАДОВОЛЕНІ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Виконавчий комітет селянської партії не приняв димісії голови партії, бувшого премієра міністрів, Маню. Комітет просить Маню лишитися далі на становищі голови партії. Підчас обговорення заяви Маню промовці рішучо критикували поступовання короля Кароля та придворної кліки супроти селянської партії, яка підготовила й уможливила поворот Кароля до Румунії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВІД ПОКЛОНІВ ДО ПРОКЛОНІВ.

Не знаємо, що діється в душах тих наших братів з Закарпатської України, котрі є тепер свідками „боротьби на життя і смерть", яку проголосило мадяронське священство проти свого католицького епископа й Риму через целібат.

Не входимо тут у справу самого целібату, бо вона нам добре відома з виступу галицьких Українців проти примусового целібату. Тут ходить про що інше, а саме про засоби, якими та боротьба ведеться.

Як нам відомо, мадяронське священство виховувало нарід у безоглядній послушенстві для духовної влади. Слово священика заважувало там у всіх спратах, а про короновані голови, себто епископів чи папу римського, можна було говорити хіба як про якусь святість. Світські провідники були хіба додатком до духовних, на те, щоби звеличували духовенство.

В той спосіб запанувала й досі панує між нашими закарпатськими братами тьма кромішня. Тому й загніздилося там москвофільство мадяронської породи, яке держить нарід у темноті й відтягає його від звязку з рухом за державне відродження українського народу. Тому й ведеться у них боротьба на життя і смерть не за якусь велику визвольну ідею, а тільки за те, чи священик має мати законну жінку.

Коли не було боротьби через целібат, то епископ і папа римський були в них непомильними. Тоді були би вкаменували такого, хто був би важився нарушити їх авторитет. Нарід годовано, як це буває і в нас, кадилом, яким обкурювано кождий крок, кожде слово й кождий рух епископа. А тепер читаємо в „Американско Русскім Вєстніку", що є „проклони проти епископа", що слава тим, котрі виступили проти епископа. Тепер навіть питають у тій самій ґазеті епископа, „чи він вірить у святе письмо". А коли епископ суспендував декого зі священиків, то пишеться тепер виразно, що „такі суспензи не мають значіння ні перед Богом, ні перед „русскими" людьми". Тепер вже епископи не є святими, а героями і мучениками є ті, що проти епископа виступають.

Так виглядає та боротьба. І виглядатиме вона завжди так там, де вивищують людину за титул, корону, чорну рясу, а не за знання, характер і заслуги. Там „кадять" без міри і без міри обкидують болотом. І тому того роду виховання є деморалізуюче, а не будуюче.

О. Сновида.

НОВИЙ ГРІЗНИЙ ВОРОГ БОЛЬШЕВИЗМУ

Читач певно думає, що я збираюсь говорити про Францію чи про Англію. Ні, держави европейські це не найгрізніший ворог большевизму; ані навіть міліонові маси селянства, розпорошеного й незорганізованого. Грізний, — і то новий — ворог большевизму, який в останні часи зачав підносити голову проти диктатури Сталіна — це є **якраз та сама кляса, якій большевики завдячують свій прихід до влади в жовтні 1917 р. — робітництво.**

Ще до недавнього часу — робітнича маса, хоч і визискувана, трималася совітської влади. Просто з тої причини, що — хоч і як їй тяжко жилося — але всеж це була у**привілейована кляса** совітського громадянства. Була вона упривілейована щодо **політичних** прав, бо при виборах десять робітників мали стільки голосів, що 100 селян; — була вона упривілейована в **партії** і урядовій машині, бо не один „рабочій ат станка" (робітник від варстату) — попадав в комісарі, чи в партійні секретарі; була вона — нарешті — упривілейована під оглядом **економічнім,** бо в тій картковій системі, що запроваджено в совітськім „раю соціялістичнім", на першім місці стояли робітники. Крім того — на користь робітничого міста визискувано селян і рештки буржуазії... Коротко, в порівнанню з масою совітських безправних рабів, робітництво чулося пануючою верствою.

Коли нагло — положення змінилося! Пятилітка зачала вимагати нечуваного напруження праці — вже не тільки селянина, але й — робітника. Сталін поставив собі божевільний плян, змусити відсталу країну анальфабетів — за пять років перегнати — щодо розвитку промислу — найбільш передову країну світу — Злучені Держави Америки! Коли ми возьмемо під увагу, що промислова і рільнича продукція Злучених Держав (на голову людности) є в десятеро більша від совітської; що Америка продукує 38 міліонів тон заліза, а СССР — лише 5; що Росія нині продукує (на голову) металю три рази менше, ніж Зл. Держави — в 1880 р. і т. п. — то відразу усвідомимо собі не тільки утопійність завдання Сталіна, але й те нелюдське напруження праці й енергії, до якої він змушує людність російську в цілях осягнення свого божевільного пляну... І тут власне зачинаються незнані досі терпіння робітництва в Росії. Запроваджено по фабриках — примусову працю. Робітникові не вільно покинути свого варстату. Працювати мусить „сдєльно", цебто на акорд; продукційність його праці мусить подвоїтися і потроїтися; чимраз більші квоти відчислюються бідною в гроші державою — під видом ріжних „добровільних" позичок — від робітничої платні і т. п.

Робітник, ця „пануюча верства", побачив себе нагло — в положенні партії, запряженої до примусової праці, з ущупленим зарібком і з неможливістю його побільшити, з неможливістю — мимо карток — набути щось з предметів найпершої потреби — як мясо, мило і т. п.

Коли це наступило, **в Росії прокинувся наново робітничий рух,** що був завмер під большевизмом. Ґазети совітські доносять про цілий ряд цікавих, а досі лиш зрідка знаних зявищ. На фабриках зачалися „мітінги" так званих „сирцовців" (опозіціоністів, прихильників Сирцова), які різко осуджували політику партії, а спеціяльно колективізацію; на фабриках зачалися страйки — і то масові; збільшилося число „прогулів" (неявлення на працю), почався тихий саботаж робітництва; збільшилося число катастроф залізничих; а — що найважніше — головачі партії — Косьор, Орджонікідзе і інші — зачали явно дорікати робітникам — „вредітєльство", шкідництво... Досі, „вредітєлями", які саботували совітське будівництво, були інжинiри, інтеліґенція, село — одним словом: „буржуазія". Тепер — офіційно проголошується, що саме робітництво виступає як шкідники совітського будівництва!

Зачалися масові арешти, розстріли, висилки в Архангельск і т. п. — але вже не селян, не „кулаків", не буржуазії та інтеліґенції, **а сірої робітничої маси, підпори большевицького режіму.**

А дуже часто, з незадоволеними робітниками — тримають і члени партійних „ячейок" (комірок) і радвлади. Особливо серед комуністичного персоналу відчувається **ослаблення енергії:** не мають вже того запалу „ударния бріґади", охляло „соревновеніє" „комячейки" не виконують на місцях директив партійного центру — або через те, що їх нема як виконати, або через те, що за виконання — грозить смерть...

Нібито все це вже було й раніш, але — **все це нове.** Робітництво — зачинає чути себе не пануючою, а визискуваною, як і село —, клясою. Протести робітників проти колективізації свідчать, що **робітництво зачинає творити спільний фронт з селом проти Совітів.** Страйки свідчать про те, що **тактика робітництва активізується** і набирає масового характеру, а всі виступи взагалі — що в робітництві зачинає нуртувати і кристалізуватися нова, ворожа большевизмові, політична думка.

В СССР повстає новий, грізний, як ніхто, для большевизму ворог. Загартований у боях свідомий, зорганізований, міський, культурніший — підносить він свій голос протесту проти божевільної диктатури. Коли цей рух знайде порозуміння з селом і ідейне гасло — це буде початком кінця большевизму...

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ЦЕРКВА Й ПОЛІТИКА.

Бурнс, римо-католицький епископ в Анґлії, виголосив в Единбурґу промову про відношення церкви до соціялізму, яку відтак широко коментували анґлійські ґазети.

„Манчестер Ґардієн" затитулував донесенн про цю промову: „Католики й політика." У цей спосіб ця поважна ґазета виразно підчеркнула, що між церковними справами є богато політичних справ.

У нас ще є люди, які туманять інших, що, мовляв, кожда справа церкви це чиста релігія, до якої не може мішатися ніякий чоловік.

ЦЕРКВА Й АНҐЛІЙСЬКІ ПАРТІЇ.

Епископ Бурнс каже, що якби котра анґлійська партія заняла протихристіянське становище, то римо-католицька церква проти неї виступила би.

Та, каже Бурнс, ні одна анґлійська партія не заняла становища, противного християнським засадам, і тому католики належать одні до консервативної, другі до ліберальної, а треті до робітничої партії, і церква проти цього нічого не має.

Так говорить римо-католицький епископ Анґлійцям, найбільше політично виробленому народови в світі. Деякі церковники серед українського народу ще пробують підсунути нашим людям, що добрий католик не може належати до одної або другої української партії.

КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА Й КОНСЕРВАТИВНА ПАРТІЯ.

Замітні слова говорив епископ про відношення церкви до косервативної партії Анґлії. Каже він, що консервативна партія була в тісному звязку з державною церквою Анґлії.

Ця церква відорвалася від Риму та ворогує з римо-католицькою церквою.

Мимо цього епископ каже, що є добрі католики, які належать до анґлійської консервативної партії, і католицька церква не має нічого проти цього. Зі слів епископа видно, що католицька церква не противиться приналежности католиків до консервативної партії, бо католицька церква не може показати, в чім консервативна партія противиться християнським засадам. Він признає, що консервативна партія веде політику проти римо-католицької церкви, але засад, ворожих християнству, не проголошує.

Так говорить римо-католицький епископ розумним людям.

КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА І РОБІТНИЧА ПАРТІЯ.

Не менше цікаві слова кардинала Бурнса про відношення римо-католицької церкви до робітничої партії. Каже він:

„Без сумніву, ми знайдемо тут людей, котрих засади не годяться з наукою й засадами католицької церкви. Припускаю, що в партії є деякі, які себе вважають соціялістами в технічнім розумінню, — ним щирий католик не може бути — та й тут католик мусить поступати обережно, та признаючи в загальних засадах основи партії, до котрої належить, мусить оберігатися від теорії або діяльности, котра стоїть у суперечности з наукою церкви або з голосом власного сумління".

Значить, навіть з робітничої партії, що себе голосить соціялістичною, кардинал зніс заборону приналежности.

Виходило би, що людина повинна належати до тої партії, яка їй найбільше промовляє до її розуміння політики; що, приступивши до партії, повинна вистерігатися піддержувати акцію, противну її сумлінню; що вона не повинна вирікатися свого сумління на річ партії, та коли діяльність партії противиться її засадам, противитися цій діяльности.

Звичайно, розумна людина зробить те саме з політикою церкви. Віра вірою, але де скінчилася справа віри церкви, а почалася її політика, там людина буде піддержувати політику церкви тільки тоді, коли вона годиться з її розумінням і відчуттям політики.

Після трох місяців служби ґувернантка виповіла службу і якстій поклалася у ліжко. Не хоче встати. Прикликали лікаря. Лікар оглянув її — та не найшов ніякої недуги. Вкінці ґувернантка призналася:

— Не встану, поки мені не заплатять платні; вони мені винні за три місяці.

На це лікар:

— О, коли це така причина, то посуньтеся, я кладуся коло вас. Мені також належаться гроші зперед шістьох місяців.

—o—

— Алеж ти, Степанку, дуже не любиш порядку! Ніколи не поскладаєш зовсім свого одягу, як ідеш спати! Я хотіла би знати, чи був іще коли хто другий, щоби не складав своєї одежі, як ішов спати?

— Адам, мамо!

ВИЇМКИ З ПРАЦІ В. ЛИПИНСЬКОГО „УКРАЇНА НА ПЕРЕЛОМІ"

(10)

Яка звістка правдива і де дійсно похований Гетьман Богдан Хмельницький, ми сьогодня не знаємо. Покоління українські, що пізніше настали, зайняті завзятою боротьбою поміж собою, не знайшли часу і змоги увіковічнити в який небудь спосіб місце вічного спочинку того одного єдиного Гетьмана, що зумів колись Державу Українську збудувати...

Те покоління, що Богдана Хмельницького ховало, ще розуміло, кого воно втратило. Якась велика туга і неспокій за будуччину почуваються майже у всіх згадках тогочасних про передчасну смерть Великого Вожда. В церкві суботівській був після похорону уміщений під бальдахимом портрет Гетьмана з написом, який вичисляв заслуги того, що „непереможений в боях, щасливий найшов кінець, бо з Сина своєї Отчизни став її найдостойнішим Батьком". Старий секретар гетьманський, Самійло Зорка, один з тих, що наміри і думи Гетьмана найближче знали, виголосив на похороні промову, яка видно настільки добре загальний настрій тогочасний віддавала, що її копії старанно на Україні зберігались і що її Величко з великим пієтизмом, з захованням навіть польської мови, якою вона була сказана, цілу до своєї Літописи вписав.

„Милостиві Панове Полковники — казав Зорка — і вся Старшино зо всім Військом Запорожським, і вся Річипосполито Українська! Прийшлось тепер нам по веселих прошлих часах, сумних слухати тренів і рясними сльозами обливатись, коли Гетьмана нашого Богдана Хмельницького, воістину од Бога нам даного Вожда, через смерть невблагану скошеного, ось на катафальку смертнім оглядаємо і останні послуги йому віддаємо.

„Помер, несмертельну по собі оставивши славу, цей добрий Вожд наш, за котрого головою не тільки ми, підручні його, але і вся Малої Руси Річпосполита — при щасливих успіхах довгі літа жити безпешно — обіцювати собі могла. Помер той, котрому спільно з Вашмостями Милостивим Панством, при правді своїй за вольности і стародавні права свої стоячім, всемогуща рука Божа на братів, а заразом на ворогів наших — Савроматів Польських, скрізь свою скору допомогу давала. Помер той, од котрого гармат і мушкетів не тільки пресвітла Вандалів Сарматія, але і бурхливого Евксинопонту замки і фортеці, а в р. 1621-ім і самі навіть царгородські, порохом мушкетним окурені, дрижали і тряслила мури. Помер накінець той, котрого ділом оживлені, могли вже ніколи не вмерти старожитні права і вольности українські і всього Війска Запорожського.

„Не стає мені часу на вичислення чеснот і діл Ваших лицарських, котрі Ви, при від Бога собі данім Вожді і Гетьмані Хмельницькім, за повреджені і потоптані Поляками, братами своїми, старожитні права і вольности стоючи, в багатьох місцях з великою відвагою хвалебне доказали. Хай людською мовою про ці діла Ваші лицарські розкажуть поля і долини, вертепи і гори; розкажуть, яким Ви мужнім, геройської відваги повним, за вольности свої стояли і воювали серцем. І що при всемогущій допомозі Божій, на Жовтих Водах, під Корсунем, під Пілявою, під Збаражем, під Зборовом, під Берестечком, під Білою Церквою, під Львовом і Замостям, під Нестерваром і Баром, під Камянцем Подільським і Жванцем, під Батовом і Охматовом і на інших багатьох місцях, яких не вичисляю, Ви доказували і доказали.

„До Тебе зі скромною моєю мовою звертаюсь, милий наш Вожде! Древній Руський Одонацере, славний Скандеберґу, Гетьмане Славного всього Війська Запорожського і цілої козакоруської України, Хмельницький Богдане! До Тебе говорю, тепер між чотирма дошками окутаного і мовчазного, а якого мови перед тим і ординансу сто тисяч нас слухало і на кожний знак Твій готовими ставало. Чому так скоро став Ти мовчазним Гарпократом? Беручи приклад з німого Аттиса, промов до нас, братів своїх, як він: хоч одно слово, і научи нас, як маємо ми без Тебе жити і поступати з сусідніми друзями і ворогами нашими. Бож той німий Аттис Короля, свого батька, од смерти з рук його власного жовніра словом своїм перестеріг. А Ти-ж, доброї бувши мови, скажи і дай нам пересторогу, аби ми не були звойовані і побиті ворогами нашими..."

„Заповітом своїм — як пише тогочасник — радив Гетьман Богдан Хмельницький Війську Запорожському, щоби воно поступало так, як він хотів і поступав..."

Але ті, в чиїх руках опинилась по його смерти доля України, заповіту Великого Гетьмана виконати не зуміли.

(Конець).

О. Любин-Чумак.

ЯК „БУДУВАЛАСЯ" УКРАЇНСЬКА АРМІЯ В ГЕТЬМАНЩИНІ СКОРОПАДСЬКОГО

Рефлексії з недавно минулого.

—o—

В яких обставинах, та з якими засобами доводилось народові українському провадити в р. р. 1917—1920 визвольну боротьбу на Наддніпрянській Україні, дуже мало, або й нічого невідомо не лише чужинцеві, а, на жаль, й численним верствам нашого таки, українського суспільства. Стап цей, зрештою, є зрозумілий, бож наскільки події в Галичині з р.р. 1918—1919 знайшли у нашій, та, частинно, і в чужинній літературі хоч сяке-таке освітлення, настільки події з бурхливих років 1917—1920 на Наддніпрянщині, це й досі заслонені є від широких верств свого й чужинного суспільства заслоною невідомости — ще й досі про них майже ніде й майже нічого не говорено. Кажу майже нічого, бож того, що досі про події ті на світ у друку зявилося, є так мікроскопійно мало, що уважати його за „щось", булоб принайменше смішно. Будьщобудь, три роки боротьби сорок-міліонового европейського народу за власну державність, три роки, на протязі яких державність та в ріжних формах то відроджувалася, то знову занепадала, хіба варті і більше того, що про них досі сказано.

На жаль, внаслідок фатального закінчення тієї боротьби, право вільного голосу щодо неї зберігла переважно наддніпрянська еміґрація, сам же нарід там, на страждениій, окупованій Великій Україні, має замкнені уста і говорити про такі „контрреволюції", як боротьба за українську державність хоч би в минулому, не сміє. Еміґрантськаж гірка дійсність, а що найголовніше, вроджена наша українська вдача — ота традиційна непошана до своєї минувшини, та брак почуття відповідальности перед нащадками, — не дозволяють нам не то щось скрізь і всюди про недавню свою минувшину кричати, а хочби тихенько та спокійно, без крику та бундючности, сказати те, що сказати не тільки повинно, а й потрібно, сказати хочби для того, щоб почули наші майбутні покоління, почули від нас, а не від ріжних Іловайських та Равітів-Гавронських, на яких виховувано донедавна нас, співучасників. Однак, якіб не були умовини нашої щоденщини, якби тяжко не було поборювати в собі згадані уємні наші властивости, говорити про своє минуле мусимо, бо минають місяці, роки, ось вже і десятиріччя української еміґрації минає, а події в памяти загублюються, неублаганий час щораз зменшує ряди свідків, активних учасників тих подій і чимало прекрасних сторінок ісґторії. Говорити мусимо не тільки про все гарне та добре, що на шляху тяжкім до своїх ідеалів робили та бачили, а й про свої хиби та помилки, які, чи то з браку у нас досвіду відповідного, чи впрост з легковажности нашої випливали. Ґльорифікувати зі своєї минувшини мусимо те, що на ґльорифікацію заслуговує і фальшиве розуміння встиду виношення „на люде" своїх помилок, а часом і недоречностей, які в минулому робили, місця мати не повинно: приклади доброго защепимо нащадкам нашим, а приклади помилок наших будуть пересторогою для них, як роботи не повинно, бож лишень на досвідченнях так чужих, як і своїх виховується та виростає нація здорова та сильна.

Нині, по дванацяти літах від так багатого в події на Україні року 1918, хочу власне згадати один із фраґментів подій тих, а саме — фраґмент з військового життя гетьманської України, — про діяльність українського Ґенерального Штабу, та його начальника, військового старшину (парадоксальна назва ця означала за часів гетьманату українську військову старшинську ранґу підполковника), Олександра Сливінського. Особа ця, хоч і не була в своїм часі дуже „голосною", то лише завдяки тому, що діяльність її виявилася у всій повні за кілька днів перед протигетьманським повстанням, була, такби мовити, прелюдією до повстання. То-

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Шевченківське Свято.

Лучше пізно як ніколи — говорить приповідка. Таке саме можна сказати і щодо нашої громади. Бо хоча Шевченківські свята відбуваються звичайно в березні, та у нас з ріжних причин таке свято обходила українська католицька парохія аж 28-го червня. Всеж таки не можна пожалувати доложеного труду в улаштованню цього свята, бо мимо спізненої пори і великої спеки воно увінчалось успіхом. Саля наповнена громадянами не менш як це буває зимовою порою, добірна програма концерту, цілковитий спокій підчас цілої програми мимо великого числа, дітей, піднесений святочний настрій, — все це разом причинилось до того, що свято увінчалось повним успіхом. Видно, що свідомість нашої громади не підлягає уже якимсь хвилевим настроям, залежним від спеки, погоди, дощу, але опирається вона на зрозумінню ваги самого свята.

Програма складалась зі вступного слова о. Боярчука, святочної промови гром. Д. Галичина, мішаного хору під проводом місцевого дякоучителя В. Каськова, дутої орхестри під управою гром. М. Маіка, деклямації панни Н. Тимкевич та сольових точок: баса-соліста В. Шафрана і дуету панночок Е. Тимкевич і А. Шипош.

Треба зазначити, що гром. В. Каськів, який недавно обняв місце дякоучителя в нашій парохії, потрафив на протязі кількох місяців не тільки зорганізувати хор, але також і відповідно підготовити його. Успіхи цеї праці видні були на тому концерті.

Присутний.

Мати (до дочки): Олю, ти вчора вечором знову була дуже довго з Богданом.

Дочка: Ми подивляли зоряне небо.

Мати: Таж учора небо було зовсім захмарене.

Дочка: Так? А я навіть не завважала!

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА, яке відбулося на днях від 16. до 20. лютого 1931 р.

(Продовження).

(52)

Інж. Малієвич стверджує, що уваги передбесідника є дуже влучні, бо і йому, хоч не у власнім, то в іншім відділі не легко приходилося вияснювати свою присутність між членами. Раз навіть мусів бути поблажливим такому випадкови, що аж після переведення спеціяльної ухвали зізволено на його присутність на зборах відділу, квестіонуючи права головного урядника, означені статутом. Вповні годиться з твердженнєм, що це походить з того, що досі майже ніякого особистого контакту головного уряду з членами за посередництвом головних радних не практикувалося, або дуже мало, тай що члени дійсно не звикли і не знають, як у такій ситуації рішитися. Щодо того, що це все є статутом означене і приписане, то бесідник говорить, що наш статут є доволі великий і нелегко в нім орієнтуватися, тай добре, коли члени знаходять в нім те, що відноситься до них самих як членів. Годі сподіватися, щоби члени цікавились і знали ще за права і привілеї урядників, коли показується, що й самі урядники свої обовязки, приписані статутом, не все знають і виконують. Уважає однак, що на цю тему вже досить сказано та що це повинно інтересованих приневолити до вглянення в статут і до його відповідного примінення, тай вносить, щоби цю дискусію замкнути.

Повище внесеннє, поперте о. Гр. Пипюком, формально ухвалено.

О. д-р В. Клодницький пропонує взяти під розвагу претенсію українського адвоката з Ню Йорку в справі бувшого члена і просить передовсім точно пояснити справу.

З припоручення гол. предсідателя гол. рек. секретар інформує, що це розходиться о бувшого члена 14. відділу в Ню Йорку, який був засуджений на 5 років вязниці і згідно зі статутом автоматично втратив членські права в організації. Інтересований був передтим доволі популярним і льояльним членом. Відділ сейчас по засуді не подав його до суспендації, але аж на виразний приказ з головної канцелярії кілька місяців пізніше, коли інтересований вже з вязниці сам почав зголошуватися то за „Свободою", то за матеріяльною допомогою. Сам акт суспендації проволікся ще додатково з огляду на заходи приятелів інтересованого, щоби його звільнити від вини і кари поновним процесом. По виході з вязниці інтересований наперед сам особисто, а коли це не помогло, то тепер вже через адвоката домагається привернення членства й уділення запомоги, або звернення вкладок, бодай тих, що були заплачені вже по засуді його до вязниці. Цього жадання досі головна канцелярія не могла вволити, бо вважала їх нельогічними. Статут не каже, що коли член втратить членські права через засуд до вязниці за злочин, то ті права будуть йому привернені після того, як він вийде з вязниці. Щож до вкладок, то ними було оплачене обезпеченнє інтересованого і ризико організації аж до часу засуду. Можна би лише спорити за ті вкладки, що були вплачені після присуду, то є нелеґально, бо проти статута. Однак того всього не велика сума та, на скільки гол. канцелярія сама не могла цеї справи рішити, то засіданне головного уряду це легко може зробити, а саме: звернути йому, не через адвоката, але офіціяльно через відділ суму $17.68.

Таке вирішення попирає гол. фін. секретар Р. Слободян, щоби справу покінчити.

На формальне внесенне о. д-ра Клодницького, поперте о. Гр. Пипюком, ухвалено справу полагодити, як вище описано.

Інж. Малієвич заявляє, що і він знає про подібну справу; а саме в однім з відділів, які він відвідував, трапилося, що малолітний член Союза дістався до вязниці на ціле життя за вбийство. Родичі продовжували плаченнє його вкладок і тепер прийшов час його переходу до повнолітних членів, а родичі, ні відділ, не знають, як це зробити.

В дальшій дискусії над піднесеною інж. Малієвичем справою стверджено, що це відноситься до хлопця, якого батько мав на свій кредит обезпеченого в молодечім департаменті У. Н. Союза. Хлопець той зістав засуджений на досмертну вязницю за участь в убийстві полісмена. Дальше стверджено, що хоч з легального огляду обезпеченнє дітей в У. Н. Союзі уважається за привілей для старших членів, тих, що дітей на конто свого членства записують, тай хоч статут такої справи не предвиджує і не вирішує, то засуду на досмертну вязницю не можна уважати інакше, як позбавленнем права до світського життя і права на обезпеченнє члена. В тім випадку дотичний хлопець повинен був бути сейчас по засуді викреслений з лісти обезпечених в У. Н. Союзі. А вже ніяким чином того обезпечення, хочби лиш як привілей батька, не можна перетягати в той спосіб, щоби знаходячогося у вязниці переписувати до повнолітних членів, бо той привілей батька, навіть без огляду на засуд сина, кінчиться з хвилею, коли син скінчить 18 літ життя.

Супроти того доручено гол. радному, інж. Малієвичеви, щоби пояснив справу інтересованим, то є відділовим урядникам і батькови засудженого, та зарядив, щоби засуджений зістав викреслений з лісти обезпечених безпроволочно.

З черги прийшла на денний порядок справа пацифікації Українців під Польщею. Ухвалено вислати телеграми з подякою за інтервенцію послам англійського парляменту й англійській ґазеті „Манчестер Ґардіян". Зміст телеграми проголошується сейчас осібно.

В тім місці гол. предсідатель представив присутним прибувшого з привітом делеґата У. В. О., гр. Омеляна Грибівського.

Добр. Грибівський виголосив ось-таку промову:

Вельмишановні Головні Урядники!

На вступі складаю щиру подяку за ту підтримку, якої Головна Управа не жаліла тій Орґанізації, котру я репрезентую. Рівночасно мушу радо підкреслити, що Хвальна Головна Управа найстаршої й найбільшої в Америці української Установи виявляла і виявляє кожночасно своє розуміння для тих завдань, що вцілому стоять перед українським народом. Правда, що нам, як поневоленому народови, всі досягнення на всіх областях нашого життя дуже важливі, але не кожна для себе як самоціль. Вони набирають тільки тоді ваги, коли уняті в рямки одного суцільного пляну, по якім поневолений нарід має йти до свойого визволення.

Це визволення виписала на свойому прапорі УВО. І виписала не тільки словами, але й ділами, якими поглибила визвольну думку в збірній народній душі, зокрема в душі молодого покоління нашого, вихованого на живій традиції недавньої збройної боротьби й того духа, що зродився під подихом національної Революції.

І саме я, як представник цеї орґанізації, стаючи перед Вами, від імени тих усіх, що без уваги на своє особисте добро й безпеку життя увійшли на шлях затяжної боротьби за волю, прошу Вас не тільки не відмовляти нам своєї моральної й матеріяльної підтримки, але її збільшити, так, щоби при Вашій допомозі ті завдання, що лягли в основу праці УВО, увінчалися перемогою, яка переродить нас на вільних людей у власній, ні від кого Незалежній Державі.

Справа Сиротинця-Захисту У. Н. Союза.

Гол. предсідатель Микола Мурашко, отвираючи дискусію в справі Сиротинця-Захисту, стверджує, що дехто з присутних у своїх звітах поробив дуже влучні спостереження, заключення і пропозиції, так, що, на його думку, на підставі того можна до справи підходити і про дальші заходи рішати, хоч, покищо, справа ще не назріла до тої міри, щоби далася остаточно вирішити точцю з дорученнем конвенції.

І. Каштанюк заявляє, що до зібраних відомостей про сироти і їх потреби за помічю квестіонаря, тай супроти ствердження факту, що екзекутивний комітет виконав все, щоби доручення конвенції в справі Сиротинця перевести через референдум після загальної дискусії членів на ту тему в орґані, яка не вдалася через безробіття і загальну депресію, додає, що акцію треба по можности піддержувати, а це, на його думку, вдасться тільки тоді, коли негайно до допомоги сиротам приступиться. Твердить, що хочби це була й найменша по можности поміч, то всеж вона буде вказувати, що ми справою займаємося не лише словами, але й ділами. А загал членів вже знає, що коли У. Н. Союз діло зачне, то й доведе його до повного успіху. Акція допомогова, як не піднесе, то певно підтримає добровільну жертвенність на ту ціль. І коли відтак обставини загально зміняться на лучші, то справа буде в своїм місці на деннім порядку нарад гол. уряду і конвенцій, тай скорше чи пізніше прибере такі форми, які лиш будуть можливі, а яких сейчас предвидіти не дасться.

Інж. Малієвич підтримує думку, щоби зачати допомогу сиротам сейчас до висоти проценту від зібраних жертв і жертви дальше збирати.

Р. Слободян звертає увагу, що це буде дуже мало і воно буде рівнатись одній каплі в морю. Така допомога не то що не заспокоїть потребуючих, тай не вплине на збільшенне жертвенности, але не оправдає нашого труду, а то й ще може викликати невдоволення або й ворожнечу. При тім не треба опускати з нашої цілі тої справи, що думка будови Сиротинця при У. Н. Союзі не вийшла з потреби прокормлення чи взагалі матеріяльного заосмотрення сиріт, але з потреби виховування сиріт. Уділюваннем незначних грошевих допомог ми виховування не зачнемо і до нього не доведемо. Він годиться з думкою, що, як не мож займитися сейчас виховуваннем, а матеріяльна поміч конечна, і з нашої сторони можлива, то щоби її уділювати; одначе застерігається, що хочби така поміч розрослася до великих і вистарчаючих розмірів, так, що буде становити осібний департамент допомоги сиротам, то це не буде Сиротинцем-Захистом при У. Н. Союзі. Сиротинець-Захист буде зачинатися аж тоді, коли під опікою У. Н. Союза буде зачинатися виховуванне сиріт. Це треба тепер виразно підчеркнути, щоби ми опісля не станули перед закидом, що дурили себе і загал членів надіями, хоч знали, що вони неможливі до здійснення. Пропонована передбесідниками акція може оказатися доброю, бо може сейчас дати допомогу потребуючим і причинитися до розвинення її на більшу скалю, тай придбання потрібних на це фондів, що вкінци може довести як не до будови Сиротинця-Захисту при У. Н. Союзі, то бодай до сталої врегульованої підмоги сиротам. Колиж обставини так склалися, що ми тепер дискусію в справі Сиротинця-Захисту мусимо заступати дискусією над допомогою сиротам, то він від себе пропонує, щоби дозбирати ще бодай до круглої суми $50,000 капіталу, а відтак процент з того капіталу розділювати за посередництвом місцевих комітетів тої допомоги сиротам на їх найпекучіші потреби. Комітети повинні складатися з представників місцевих відділів і займатися не лише роздаваннем підмоги в проценту від зібраного капіталу, але й той капітал старатися побільшувати. Місцеві комітети мусіли б доглядіти, щоби з кождого відділу, тай взагалі з його території, жертви на ту ціль дальше напливали.

(Далі буде).

Малий Богданко вчиться десять заповідей Божих. Бабуся наказує Богданка, що він усе має поважати батька й неньку.

— Та мій батько вже не жиє! — відповідає Богданко.

— То тим більше повинен шанувати мамусю й бабусю,— наказує бабуся.

— Таж про бабусю взагалі не згадує четверта заповідь Божа!

На це бабуся розсердилася та каже, коли він буде такий занадто мудрий, то дасть йому поза вуха.

На це Богданко:

— Коли мені даси поза вуха, то я взагалі не буду шанувати тебе!

Один маляр придбав до свого ателіє кітку, а кітка придбала собі небаром сім котяток, то маляр мав їх уже зі старою кіткою вісім штук. Ще трохи і в ателіє було вже шіснацять штук котят. Малярева послугачка каже:

— Прошу пана, так далі не може бути. Мусимо кілька котят утопити.

— Гадаєте, що треба конче? Про мене, та коли вже так треба, то прошу вас: загрійте насамперед воду.

му саме особа Сливінського, хвилями назрівших подій, була знесена поза орбіту суспільної уваги, і, за браком часу, над нею перейдено до порядку денного. А, тимчасом, „діла" цеї людини, як і дивовижна впрост карієра її на Україні, варті того, щоб хоч по дванацяти літах про них згадати. Згадати не для річницевого „годиться", не для пошановання заслуг цеї людини, а з почуттям глибокої огиди та призирства, згадати для того, щоб зайвий раз затаврувати подлу і ганебну її роботу, та й собі нагадати про ту, зі злочином межуючу легковажність, з якою в минулому иноді відносились ми до справ такої великої ваги, як обсадження керівних становищ в державі.

Російської служби підполковник, Олександер Сливінський виринув вперше на українському обрії влітку 1917 р. на румунсько - російському фронті, в процесі розкладу російської армії. Зневірений в можности оздоровлення „родной" армії колинебудь, Сливінський, підхоплений хвилями могутньої національної української стихії, що виявлялася тоді в безупинному гоні солдацьких етнічно-українських мас до так званої „українізації", опинився в складі української Ради згаданого фронту. Спритний, непозбавлений гострого розуму і, безумовно, здібний, цей бувший російський штабовець, використовуючи ще й такий свій „козир", як уміння по „мало-російськи" говорити (походив з поміщиків з України), швидко здобуває собі симпатії серед складу Ради і, невдовзі, яко офіцир з освітою Академії Російського Ґенерального Штабу, за протекцією Ради, закликається Ґенеральним Секретаріятом військових справ для організаційної роботи в центрі. Однак, придивляючись до обставин та „розвюхуючи атмосферу" політичну, Сливінський під тими чи іншими претекстами не заанґажовувався до будьякої поважнішої роботи. Так було аж до часу підписання Берестейської умови та звільнення Київа від большевицького війська Муравйова, — кінця лютого 1918 р. Аж тоді Сливінський з повною силою натискає на педали свого сприту і з початком березня „проскакує" на становище... Начальника Укрінського Ґенерального Штабу. Двері кімнат Штабу рясно прикрашуються характеристичними для тієї доби української державности табличками з написом „проситься розмовляти тільки на рідній мові", а становища в самому Штабі, як і штабові становища в тодішніх українських військових формаціях інтензивно обсаджується Сливінським „добірними фахівцями", що не тільки не мали жадної охоти „рідною" мовою говорити, або принаймні вчитися нею говорити, а й не хотіли її навіть слухати. Незабаром, по обнятті Сливінським високого становища Начальника Ґенерального Штабу, в спосіб загадковий ліквідуються дві, зформовані в Німеччині з свідомого національно українського елементу, так звані „Сині" дивізії, ліквідується славнозвісний, зформований бл. п. С. Петлюрою, „1-ший Гайдамацький Кіш Слобідської України", натомісць Ґенеральним Штабом висувається проект відродження деяких, що перед війною на Україні кватирували, бувших полків російських.

Тимчасом 29. квітня 1918 р. підоспів гетьманський „переворот". Сливінський і в цих, нових обставинах „не тратить голови", а з властивим йому спритом „перетрансформовується" на першого гетьманського Військового Міністра (що правда, „на той час").

Розформовується остання щироукраїнська формація, славні „С. С.", до міністерської влади приходять ґенерали — зпочатку Лігнау, а потім Рогоза. Сливінський знову на становищі Начальника Ґенерального Штабу. На цей раз до помочи собі в творенні „української" збройної сили він закликає: Харитонових, Рахманових, Румянцевих, Протазанових, Воронцових та безліч інших „овних", **які „всякую Украйну" викурили невдовзі не тільки з Ґенерального Штабу, а й з кадрів усіх тих восьми корпусів, які вони формували: під претекстом браку „відповідних" військових кваліфікацій,** з українського ніби війська, спеціяльним наказом, вже в м. липні було викинуто майже все, що хоч трохи духом українським дихало, а що, дивом якимсь, Сливінським досі викинуте не було.*) Під кінець листопада, як заявив сам Сливінський в своєму наказі, якого нижче зацітовую, зусиллями Українського Ґенерального Штабу було відроджено на Україні кадри 60 (шістьдесяти!) бувших російських полків, які пізніш, підчас протигетьманського повстання, виявили себе не тільки бувшими, а таки кадрами справжніми російськими, за винятком 2-го Подільського корпусу, кадри якого з перших днів повстання підпорядковані були повстанцям загальній акції повстанчій.

Маючи таке опертя для своїх „вовчих" замірів, підбадьорюваний розвитком тогочасних політичних подій (упадок Германської та Австро-Угорської імперій і т. п.), Сливінський, вирішив, що надходить час відродження „велікой родіни" і що треба й тут не „прозевать". В кінці жовтня, чи на початку листопада (вже не пригадую гаразд), скликує він до Київа зїзд вищого тодішнього командного складу (представники кадрів 8 корпусів та від фронту), ніби для нарад в справах військово-організаційних. Тимчасом, ходило йому, безсумнівно, о настрої кадрів тих на місцях та о стан боевої їх здібности на випадок потреби, бож невдовзі після тієї наради він скликав усіх співробітників Ґенерального Штабу і отверто та врочисто перед ними заявив (по російськи, звичайно), що, мовляв, **досить, панове, ховатись: мусимо отверто та щиро признатись, що всіх нас лучить одна ціль — відродження „єдіной, велікой і могучей родіни нашей"; цілі тій ми досі служили і їй надалі служити будемо.**

Однак на цей раз Сливінський дав маху: це **саме, тільки до всіх вірних синів „родіни", та в формі більш урочистій, де-що пізніше повинен був сказати та, як відомо, й сказав, сам гетьман, Павло Скоропадський.** Сливінський же, що „поліз у пекло поперед батька", мусів був, — чи то лише для ока людського, чи таки справді, — димісіонувати. На прощання зі своїми співробітниками цей „будівничий" України видав ось який наказ:

*) Поважна частина в цей спосіб викинених, як і чимало „синьожупанників" та С. С. з частин ще перед тим розформованих, — елемент національно свідомий, патріотичний та активний, йшла на протибольшевицький фронт, вступаючи за охотника (звичайними козаками) до Запорожської бриґади, пізніше дивізії. В цей спосіб, Запорожські частини, що складалися досі хоч із забіякуватого, але елементу, за дуже незначним винятком, мало, а то й зовсім національно несвідомого та в поважній скількости з Росіян-антибольшевиків, — набрали виразно національного українського характеру.

Відпис з відпису.

Наказ по Головному Управлінню Ґенерального Штабу.

ч. 198-а

17. листопаду 1918 р.

§ 1.

17. сего ноября я сдалъ должность Начальника Генеральнаго Штаба, на которой состоялъ болѣе 8 мѣсяцевъ. Только горячая любовь къ Родинѣ и вѣра в ея скорое возрожденіе руководили мною, увѣренъ какъ и всѣми вами, мои сослуживцы и помощники, въ нашей тяжелой и отвѣственной работѣ.

Единый лозунгъ вдохновлялъ насъ — это скорѣйшее созданіе мощной арміи, столь необходимой для Спасенія нашей Родины, арміи, построенной на научныхъ и историческихъ началахъ.

Работа наша не была безуспѣшна: въ періодъ величайшей разрухи намъ удалось спасти, устроить и подготовить кадры болѣе чѣм 60 полковъ старой русской арміи съ органами военнаго управленія, всѣми специальными и вспомогательными частями. Работа по созданію арміи въ теченіе ближайшаго времени должна была завершиться.

Столь грандіозный трудъ могъ быть исполненъ лишь при полномъ напряженіи Вашихъ силъ при дружной и самоотверженной Вашей работѣ. Не дождавшись счастливой минуты завершенія нашей работы, я ухожу со своего поста съ чистымъ сердцемъ и сознаніемъ исполненнаго передъ Великой Нашей Родиной долга и прошу Васъ, мои сослуживцы и помощники, отъ лица службы и моего, принять искренную и глубокую благодарность за Вашу постоянною помощь и довѣріе.

Грущу, что, разставаясь съ Вами, не имѣю возможности видѣть всѣхъ Васъ и благодарно пожать Ваши руки.

Дай Богъ Вамъ успѣшно продолжать работу по созданію арміи. Родина ждетъ этого отъ Васъ.

Подписалъ: Начальникъ Генеральнаго Штаба **Сливінскій.**

Наказ повищий подаю дословно і в мові оригіналу. Коли до повищої діяльности Ґенерального Штабу, та його Начальника, Сливінського, додати факти формування на Україні російських добровольчих відділів („Южной добровольческой армії" та „русскіх добровольческіх дружин"), заосмотрення відділів тих в потрібне майно та узброєння засобами України; ріжні умови та конвенції з ріжними російськими білої „масти" організаціями, на підставі яких то умов (та й без умов, впрост із доброзичливости!) сотками залізничних транспортів передавалося російським організаціям міліярдове українське майно військового характеру: цілі авіяційні дивізіони, радіостації, автомобільні кольони, гармати, рушниці, набої, одяг і т. п., — діяльність та стане ясною, хоч далеко ще не повною.

„Гуртуймося".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

На Рідну Школу.

Гром. С. Дембицький переслав через Обєднання до Рідного Краю на Рідну Школу 103 доляри. Гроші зібрано на свяченім 17-го травня с. р. в галі Народного Дому в сумі 95 долярів, 8 долярів приходу, куди включаються 3 доляри і 50 ц., які не взяв за друк тикетів та розкидок гром. Й. Буката.

—o—

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

На визвольну боротьбу.

Гром. С. Слободян передав 150 долярів на визвольну боротьбу від 12 відділу ОДВУ з нагоди зїзду представників Організації.

—o—

ВИЛКС БЕРІ, ПА.

На визвольну боротьбу.

Гром. Г. Герман переслав через Обєднання 22 доляри на визвольну боротьбу. Гроші зложили: відділ ОДВУ ч. VI. $19; на лісту ч. 8 зложили: по $1: Н. Лехман, М. Стець, Д. Петях.

—o—

ШИКАҐО, ІЛЛ.

На направу могил.

В день Зелених Свят укр. православна парохія відсвяткувала память поляглих за волю України. О. Коцан відправив панахиду і виголосив проповідь, присвячену поляглим героям.

Громадяни О. Бунька й В. Сенів перевели збірку, котра принесла 10 долярів. Гроші вислано через Обєднання на направу могил українських героїв.

А. Хомич.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На Рідну Школу.

Висилаємо через Обєднання $18 з призначенням на Рідну Школу в краю.

Жертвували: Укр. Нар. Школа, яка міститься на 334 Іст 14 Ст. в укр. прав. церкві, $11; Олена Свинчак, уч. IV. кляси, $1; учитель М. Мостенський $1. — Разом $13.

Михайло Мостенський.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОҐРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1932.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у багатьох тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людей, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона, 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша й остання сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотів би в своїм оголошенню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотоґрафії, то значить, що його оголошення буде стільки корожче коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить знаходитися в редакції по день 30 серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотоґрафії Братств і Товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які є при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не є при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не будеться поміщувати у календари), хотілиб, аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1932 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 30 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотоґрафією чек або мoні-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $10.00. Ці гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"
81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

Нова суконка.

Чоловік: На такий холод хочеш їти в тій тонесенькій суконці?!

Жінка: В новій сукні хочби й найтоншій жінка ніколи не змерзне.

—o—

Моріц Перльгун поїхав у Париж. Уже минуло три тижні, а він усе ще не вертається. Йому телеґрафує його жінка:

— Моріц, не забувай, що ти жонатий!

Моріц відтелеґрафував:

— Телеграма, на жаль, прийшла запізно!

ДЕЗЕРТИРИ АРМІЇ ОЛЕКСАНДРА ВЕЛИКОГО.

В Індії живе дивне племя, яким уже багато літ цікавляться вчені, подорожні й історики. Посеред джунґлів живуть із своїми окремішними обичаями та звичаями люди племени Маріо. Серед Індійців вони наче острівець серед моря. Барва їх волосся ясніша, поставою більші й сильніші, одяг кроєм і прикрасами зовсім інший ніж тих, які живуть в Індії. Не знають діточих подруж (як Індійці, що дітей призначують для подружа замолоду). Й усе інше й те, як вони будують свої хати, вказує мабуть на те, що вони походять від міських горожан.

Те все приводить тепер учених до висновку, який може бути розвязкою загадки та може внести багато світла з погляду етнольоґії й історії. Вчені доходять до такого висновку.

Коли король Олександер Великий (родився 356. року перед Христом, помер 323. року у Вавилоні) завоював своїм македонським військом перську державу, його войовничий дух не дав йому спокою; він ішов усе далі й далі на схід, країнами нинішнього Афґаністану та Белюджистану в країну чудес Індії. В 327. році перед Хр. впав до Індії. Біля Гідаспасу (нинішнього Єруму) стрінувся з військом короля Перуса, побив його зовсім, а короля взяв у полон. Увіходив усе глибше в цю величезну країну та дійшов аж до Ґере. Його воякам здавалося, що світ не має кінця, а їх король вестиме все дальше й дальше й вони ніколи вже не вернуться у батьківщину. Тому, що вояки так думали, заволодів військом страшний жах, який довів аж до завзятих бунтів проти старшин. Одначе король Олександер не зважав на ніщо. З частиною фльоти, яка сюди приплила з Арабського моря, плив рікою Індом до її гирла, а інше військо маширувало берегом могутньої ріки.

Та тут ділялося таке, що цілими відділами військо з жаху, що не могтимуть вернутися, заволоділа така паніка, попросту лишалися на місці й з іншими частями армії вже не йшли. Ділялося це тим лекше, що Олександер великий плив кораблем і не міг як стій інтервеніювати. Ті збунтовані війська старалися вертати додому, одначе збилися з дороги в широких джунґлях і додому дійсно вже не вернулися.

Потомками тих дезертирів, що збилися з дороги, вважають учені племя Маріо. Їх доми вибудувані дбайливо один попри одного й творять один ряд попри вулицю. Кожде село має крім звичайної гостинниці для припадкового гостя ще три доми для нічліґу хлопців, дівчат і замужних жінок окремо. Всяка праця того племени пригадує спосіб, якого вживали коло 400-го року перед Христом в Єгипті. І деякі святочні звичаї не дуже ріжняться від звичаїв старинних Єгиптян. Тому дуже правдоподібне, що племя Маріо походить від військових частин Олександра Великого, з дезертирів великого походу Македонців, що почався від Єгипту, а скінчився в Індії. Цікаво, що ні дві тисячі літ ні повна акліматизація на індійській землі та співжиття з іншими індійськими племенами не змогли затерти слідів европейської й єгипетської крови, яка колись плила в жилах померших членів племени Маріо.

ТАЙНИ ВСЕСВІТА.

Англійський астроном Джеймс Джен оголосив недавно свої міркування на тему минувшини й майбутности всесвіта та його розмірів. Найміцніші телескопи, що мають 2.50 м. проміру, стверджують, що найдальші мряковини є віддалені від нас 140 міліонів світляних років. (Як відомо, світло пробігає на секунду 300,000 кільом., себто по обчисленню, скільки секунд має один рік, можемо довідатись про справді астрономічне число т. зв. світляного року).

Кожна з цих мряковин (а начислено їх два міліони) є системою, подібною до системи молочного шляху. Промір молочного шляху виносить 220,000 світляних років. Невдовзі мають збудувати в Америці телескоп, що матиме отвір 5 метрів. Уможливить він відкриття вісімкратного числа мряковин, це є 16 міліонів мряковин. На просторі, більшому 5—10 разів від молочного шляху, начислив астроном Шаплей майже 300 систем мряковин. Молочний шлях крутиться кругом себе з неодностайною скорістю. Натомісць окружає сонце раз на 230 міліонів літ. Вага матерії, що міститься в молочному шляху, виносить 240 міліярдів сонць. Подорож наоколо всесвіту тревалаб 500,000 міліонів світляних років.

Матерія у всесвіті безупинно нищиться. Получені атоми розкладаються на прості й гинуть цілковито, переміняючися в проміннy енерґію.

Всесвіт складається з потенціяльного й дійсного світла. Проф. Джен твердить, що в цілому всесвіті обовязує друге право термодинаміки, себто, що цілому світови грозить смерть від занику тепла й руху. Джен не добачує ніяких можливостей, щоби можна було здержати цей процес загину. Неначе годинник раз накручений, так і всесвіт житиме, чи радше істнуватиме лиш один раз. А знаючи суму матерії у всесвіті, можна обчислити менш-більш початок і кінець всесвіта. Вік землі обчислює Джен на 2,000 міліонів літ, вік сонця на 5 до 10 біліонів літ, вік всесвіта на 2,000 біліонів літ. Життя на землі утримається ще коло біліона літ.

Можемо бути певні, що до кінця світа не дожиємо.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАНОВІ ЗВІРЯТА.

(62)

Роков стояв скорчений від страху. Підборіддя його тряслося, а очі, здавалося, вилазили на лоб з жаху. Внизу довкола містка вже були малпи й деякі з них драпалися на місток так, що Рокову не було куди тікати. Попався ніби в лапку. Одна малпа вже вхопилася за баляси на містку й готова була опинитися перед Роковим. Перед ним усе нижче до землі присідала пантера, щоб скочити на нього.

—o—

Роков уже не міг рухатися. Йому почало темніти в очах і коліна згиналися. Здавалося, що непомірна вага тягне його на землю й він зараз повалиться непритомним. Хотів кричати, але не міг видати ніякого згуку. В горлі давили спазми й пересохло зі страху. Він лише бачив, як перед його очима мелькнула волохата біла пантера, й стратив притомність, почувши гострий біль у грудях. То Шіта впилася своїми зубами в його груди й рвала їх.

—o—

В страшній люті Шіта дерла пазурами й зубами шматувала тіло Рокова, яке в судорогах здрігалося на містку. Тарзан поспішав, щоб вирвати з пазурів Шіти Рокова, над яким він сам хотів помститися. Кинувся до Шіти, щоб відогнати її, та розлючена звірина від крови людської опяніла і готова була кинутися тепер навіть на свого пана, Тарзана. Тарзанови довелося відійти й лишити Шіті кінчати почате нею діло.

—o—

Шіта завила довгим і страшним виттям побідниці. Тим вона зазначила свою перемогу й кінець боротьби. З банди Рокова пощастило зберегтися лиш одному Росіянинови, Павловичеви, який не був на пароплаві, а лишився десь в джунглях з таємними припорученнями від Рокова. Отсей Павлович, почувши з берега страшне виття пантери на „Кінкейді", зрозумів, що там тепер сталося щось страшне з Роковим та з його бандою.

—o—